

А. Ю.Гусак, Я.В. Євтушенко

Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка

ТУРИЗМ НА КУБІ І ЙОГО ВПЛИВ НА РОЗВИТОК АВІАЦІЇ ТА ЕКОНОМІКИ

Стаття присвячена проблемам розвитку туризму на Кубі, її вплив на розвиток авіаційних пасажирських перевезень та інших галузей економіки в цілому по країні.

Ключові слова: туризм на Кубі, кубинська цивільна авіація.

The article is devoted to the problems of tourism development in Cuba, its impact on the development of air passenger transport and other sectors of the economy as a whole in the country.

Keywords: tourism in Cuba, Cuban civil aviation.

Актуальність та постановка проблеми. Як і в усьому світі, розквіт туризму на Кубі почався з 50-тих років минулого століття. У той час, сектор туризму на Кубі був тісно пов'язаний з американською мафією, і США були основним його ринком. Азартні ігри, проституція і міський туризм були головні пропозиції кубинського туризму на цьому етапі.

Мета статті. Стаття присвячена проблемам розвитку туризму на Кубі, її вплив на розвиток авіаційних пасажирських перевезень та інших галузей економіки в цілому по країні.

Аналіз останніх публікацій. З перемогою кубинської революції в 1959 році, почалася американська політика економічної блокади проти Куби, яка охопила і туристичний ринок острова. Тоді економічний розвиток країни було направлено на інші програми, а туризм став по суті, національним, що перетворило структуру кубинської туристичної галузі в цілому неконкурентоспроможним в якості міжнародного продукту.

У 80-ті роки починається новий етап відновлення міжнародного туризму на Кубі, але тільки з 1990 року країна застосовує новий підхід до

розвитку цього сектору економіки, до створення перших спільних підприємств з іноземним капіталом, що призводить до швидкого зростання прибутків іноземних відвідувачів і, в свою чергу, зростання економічного доходу країни.

З 1996 року, коли вперше досягла більше мільйона іноземних відвідувачів, Куба стала консолідованим туристичним напрямом світового рівня, провідним туристичним лідером в Карибському басейні.

Кубинський туристичний ринок виділяється гостинністю своїх людей, винятковими природними пам'ятками та історичною спадщиною, корінним, плодовитим художнім та культурним життям, винятковою якістю системи здоров'я, політичної та соціальної стабільністю, і безпекою для туристів.

Куба є членом Всесвітньої туристської організації (ОМТ) і Карибської туристичної організації (СТО). Держава також працює в поєднанні з його Карибськими сусідами у створенні першої в світі єдиної зони туристичного призначення, яка б відповідала стратегії сталого розвитку Асоціації Карибських Держав.

У 1994 році було створено Міністерство туризму (МІНТУР), яке здійснює управлінські функції політичного керівництва, регулювання та контролю туристичної галузі та підприємств, зайняті в цьому секторі. МІНТУР є державним керівним органом Системи туризму, в якій беруть участь інші інститути та установи країни. У зв'язку з цим, міністерство розробляє політику і контролює її реалізацію в установах і підприємствах, які безпосередньо керують власністю цього сектору економіки. В даний час її стратегічними цілями є:

- Проектування і реалізація ефективної політики маркетингу турпродукту.
- Збільшення потужностей готельної індустрії, якості та місткості готелів.
- Підвищення рівня економічної ефективності Системи туризму.

- Розроблення до найбільш передового рівня комп'ютерні АСУ.
- Залучення більше іноземного капіталу в розвиток туризму.
- Розгортання прогнозованого часового горизонту розвитку туризму на рік, і адаптування організаційної структури до темпів розвитку.

Для виконання своїх функцій, МІНТУР прийняло просту, плоску і гнучку структуру управління.

Вона має два рівні управління: перший складається з міністра і його заступників, а друга – з осіб, відповідальних за різні області.

МІНТУР також має свої департаменти на різних територіях країни, де знаходяться головні туристичні курорти: Пінар-дель-Ріо, Гавана, Матансас, Кайо-Ларго-дель-Сур, Сьєнфугос, Санкті Спїрітус, Сьєго де Авїла, Камагуей, Лас-Тунас, Ольгін, Гранма, Сантьяго-де-Куба і Гуантанамо.

Для освіти та підготовки кадрів, які забезпечують професіоналізм, якість і ефективність обслуговування туристів, в країні діє Національна система професійної підготовки кадрів для туризму (FORMATUR), що об'єднує 19 навчальних центрів по всій країні. Куба також є членом Конфедерації Панамериканських шкіл готельного бізнесу і туризму (CONPENT).

З метою сприяння просування туристичного призначення Куби за кордоном і зміцнення позиціонування кубинського туристичного продукту, країна має в своєму розпорядженні 11 офісів в 10 країнах світу, звідки основні потоки туристів: Німеччина, Аргентина, Бразилія, Канада, Іспанія, Франція, Росія, Італія, Англія, і Мексика. Ці офіси представляють Міністерство туризму і його інститути у туристичних установах і організаціях у цих та інших сусідніх країнах. Крім того, всі кубинські посольства мають завдання сприяти розвитку потоку іноземних туристів на Кубу.

Для просування та розвитку туризму на Кубі структурована система, що складається з туристичних та інших автономних підприємств, які виконують допоміжні функції.

Туристичні компанії: Cubanacan SA: ця компанія є провідним в кубинському секторі туризму, як в управлінні готелями, і допоміжними підприємствами, так і за обсягом інвестицій, договорів і збуту. Головним чином керує 4 і 5 зірковими готелями.

Gran Caribe: управляє власними готелями чи третіх осіб, в різних формах і брендах, а також мережею ресторанного, торговельного та розважального характеру у своїх і не своїх готелях, в т.ч. нічний клуб Tropicana, ресторани El Floridita і La Bodeguita del Medio. Розвиває корпоративні заходи, конференції.

Horizontes: пропонує іноземним відвідувачам послуги для відновлення і реабілітації фізичного і психічного здоров'я, в т.ч. послуги лікувальних мінеральних вод і джерел.

Gaviota: просування та продаж готельних і туристичних послуг та їх спеціалізації в галузі охорони здоров'я, мореплавання, риболовлі, дайвінгу.

Islazul: компанія присвячена управлінню туристичними підприємствами та готелями, які обслуговують національних туристів.

Nabaguanex: компанія має функцію керування всіма видами підприємств галузей промисловості, готелями, і допоміжними компаніями і видами діяльності для розвитку туризму в історичному центрі Старої Гавани.

Las Terrazas: займається стійким розвитком сільських районів з метою їх експлуатації для надання маркетингових послуг у сфері екологічного туризму. Розташована в горах Сьєрра-дель-Росаріо (Пінар-дельРіо), місце оголошено ЮНЕСКО першим на Кубі біосферним заповідником.

Група Кемпінгу: присвячена кемпінгу і екологічному туризму.

Допоміжні туристичні компанії:

- Rumbos: його метою є задоволення потреб у дозвіллі туристів в центрах, розташованих поза готелями, пропонуючи різноманітні заходи та розваги.

- Cubatur: відповідає за професійну організацію туристичних поїздок на Кубу та інші країни. Також пропонує сприйнятливі послуги туроператорам.

- Transtur: надає транспортні послуги міжнародним туристам на автобусах, мікроавтобусах, прокат автомобілів, таксі, та інших транспортних засобів.

- Turarte: відповідає за виступи різних артистичних ансамблів і форматів в нічних клубах та інших об'єктах туризму.

- Caracol: управляє мережею магазинів для обслуговування туризму.

Для того, щоб вся Куба стала одним з головних туристичних напрямків світового рівня, з стійким комплексним розвитком галузі, запропонувати відвідувачам найрізноманітніші варіанти дозвілля і відпочинку, і таким чином підвищити конкурентоспроможність і можливості познайомитися з кубинським архіпелагом, в країні існують кілька туристичних курортів, кожен з яких має свої власний образ, з точки зору ринків і сегментів, які і туроператор і самі туристи бажають захопити.

Пріоритетні напрямки розвитку туризму є:

Гавана: центр політичного, економічного, культурного і соціального розвитку країни. Його історичний центр Стара Гавана, оголошений ЮНЕСКО Всесвітньою спадщиною людства.

Варадеро: головний курорт країни; вважається її туристичною столицею. На півострові розташовується міжнародний аеропорт. Поблизу знаходиться великий екологічний парк півострів С'енага

Де Сапата. Має 50 готелів і 20 229 номерів; з 2008 року приймає більше 1 млн. туристів на рік, що становить 44% туристів, які відвідують країну. За даними порталу TripAdvisor, найбільший інтернет-сайт подорожей у світі, в 2012 році найважливіший курорт Куби, міжнародно відомий як «Блакитний берег», зайняв 10 позицію в топ-25 туристичних напрямків світу.

Хардінес-дель-Рей: найбільш перспективний кубинський туристичний напрямок на островах північного рифу від Кайбара до Камагуей. Включає в себе острови Санта-Марія, Коко і Гільермо. На Острові Коко розташовується міжнародний аеропорт.

Північне узбережжя Камагуей, де розташований пляжний курорт Санта Лусія.

Північне узбережжя Ольгина, де розташовані прекрасні пляжні курорти Гуардалавака, Есмеральда і Пескero.

Сантьяго-де-Куба: історичний та гостинне місто, повне традицій; поблизу знаходиться парк Баконао. Поблизу городу розташовується міжнародний аеропорт.

Центральне Південне узбережжя: визначається за напрямками міст Сьєнфугос і Тринідад; останній заснований в 1515 році, оголошений ЮНЕСКО Всесвітньою спадщиною людства.

Канарреос: серед інших островів виділяється Кайо-Ларго-дель-Сур, єдиний «Острів Все Включено» у світі. На острові розташовується міжнародний аеропорт.

Місткість готелів на Кубі зростає з 12900 номерів в 1990 році, до 65878 номерів до кінця 2011 року, згрупованих у 562 готелях. Зараз Куба володіє найвищою якістю туристичного продукту міжнародного рівня, і де переважають готелі чотирьох і п'яти зірок, на яких розташовані 36538 номерів.

Велика частина готелів і їх потужностей держава будує на власні кошти. Тим не менш, іноземні інвестори мають важливу роль у розвитку туризму на Кубі. До кінця 2011 року, 83 готелі та 28390 номерів працювали під контрактами на їх управління з 16 іноземними всесвітньо відомими транснаціональними компаніями, таких як Sol Meliá, Accor, Barcelo, Iberostar, LTI, Red Deer, Sandals у Superclub.

Динамічний розвиток туристичного напрямку «Куба» та вплив на цивільну авіацію

Куба зарекомендувала себе як туристичний напрямок з швидким зростанням числа прибутків і доходів. З 1996 року Куба приєдналася до невеликої групи п'яти країн Карибських островів, які приймають більше мільйона іноземних туристів на рік. Таким чином, число пасажирів, які

прибули відпочивати, збільшився з 1990 року, коли прибутку всього 340 000 туристів, до позначки 2716000 пасажирів, які прибули в 2011 році.

Це вражаюче 80% зростання за останні два десятиліття. Потрібно відзначити, що такий успіх кубинської туристичної індустрії досягнуто в епосі, охарактеризованого зникненням соціалістичного табору, світовою кризою індустрії туризму після терористичних актів 11 вересня 2001 року в Нью-Йорку і Вашингтоні, а також глобальною фінансовою кризою, що почалася в кінці 2008 року, і яка призвела до краху багатьох найбільших авіакомпаній.

Перевезення авіапасажирів підтримується 94 кубинськими та міжнародними авіакомпаніями, що виконують регулярні та чартерні рейси, що прямують з міст 39 країн світу.

Американський континент є основним регіоном світу, що емітує туристів на Кубу. І це очевидно, адже його географічна близькість до острова різко зменшує час і собівартість транспортування.

Основними країнами походження туристів на Кубу є по порядку: Канада, Англія, Італія, Іспанія, Німеччина, Франція, Росія, Мексика, Аргентина і США. На ці 6 країн припадає 69,36% (1884029 туристів)

Розвиток туризму є наріжним каменем у відродженні національної економіки Куби. До кінця 2011 року вітчизняне народне господарство охоплювало 78% попиту індустрії туризму, для порівняння відзначимо, що в 1990 році даний показник був 12%.

У кубинському секторі туризму безпосередньо зайнято близько 200 тисяч працівників, і ця цифра в 1990 році склала всього 52 000. Туристична друга найприбутковіша галузь Куби, поступається тільки індустрії виробництва нікелю за даним показником.

Висновки. Туристичний сектор Куби стикається з проблемами підвищення його конкурентоспроможності на світовому ринку, в порівнянні з його можливостями і сильними сторонами, які можна було б експлуатувати

більш ефективно для підтримки процесу зростання індустрії туризму в цілому.

Тим не менш, є багато перешкод, які належить подолати. По-перше, загрози, які випливають з міжнародної обстановки, і жорстока економічна блокада, нав'язана Кубі з боку уряду США, представляють собою реальний бар'єр. З іншого боку, недоліки, пов'язані з об'єктивними і суб'єктивними факторами, повинні бути усунені шляхом розробки узгодженої стратегії, яка адекватно використовувала соціальний і людський потенціал країни в якості основного ресурсу для підвищення рівня розвитку туристичної галузі на Кубі, та її позитивний вплив на розвиток авіації та економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Anuario estadístico de Cuba 2011. Oficina Nacional de Estadísticas e Información de Cuba.- Cuba,
2. Edición 2012.- <http://www.one.cu/aec2011/esp/20080618_tabla_cuadro.htm>.
3. Gutiérrez O. y Muñoz M. The Cuban Tourism Industry: Challenges and perspectives. Havana University.-Cuba, Editorial UH, 2006, 241 pag.
4. Figueras M.A.- El turismo internacional en la economía cubana.- MINTUR, Febrero 2001.